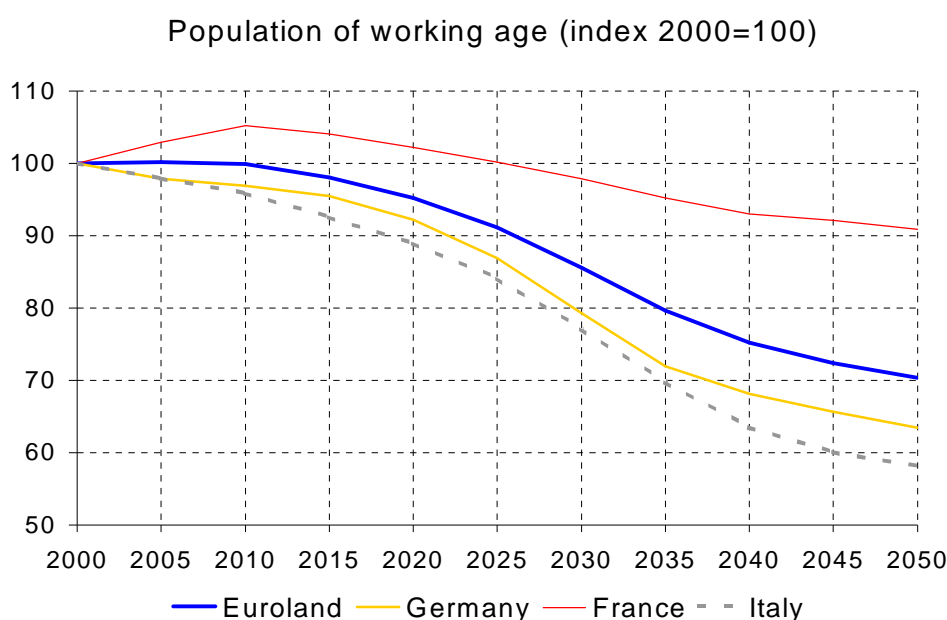

Allt fler jobbar allt mindre – hot mot europeisk välfärd

Ett av de största problem som västvärlden står inför just nu är att antalet arbetstimmar kommer att gå ner de närmaste decennierna. Detta har tre orsaker. Dels beror det på att vi blir allt färre totalt sett, och dels på att en allt lägre andel av befolkningen befinner sig i arbetsför ålder. Ett tredje skäl är att vi jobbar allt färre timmar per person. I längden riskerar denna kombination enligt experterna att leda till att tillväxten går ner, och att vi alla därmed får sämre välfärd.

Eurostat beräknar att EU-ländernas sammanlagda befolkning börjar minska ungefär år 2025. EU:s sammanlagda befolkning i arbetskraftsåldern kommer dock att börja minska redan om några år. Enligt SCB:s prognoser kommer den yrkesaktiva befolkningen i Sverige att minska från cirka 2015 och framåt.

Källa: Munkhammar

Johnny Munkhammar skriver i sin nya bok "Sagan om välfärdens återkomst" att befolkningen i Tyskland exempelvis beräknas minska från dagens 82 miljoner till 72 miljoner år 2050. Andelen i arbetsför ålder, 15 - 64 år, kommer dock att falla ännu mer – från 56 till 41,5 miljoner. Italien står inför samma situation. Där beräknas den arbetsföra befolkningen minska från 39 miljoner till 22 miljoner.

Lägre andel som jobbar

Idag lever vi helt annorlunda än våra förfäder. Jobbet minskar i betydelse, fritiden blir allt viktigare. Vår arbetstid utgör en lägre andel av vårt liv. Vi börjar jobba sent och slutar tidigt i livet.

Du som är unga pluggar allt fler år av sina liv. Idag går i princip alla på gymnasiet i minst tre år och väldigt många läser dessutom vidare på komvux, folkhögskolor, högskolor och universitet. Förr kunde det räcka gott med en fil kand, men idag tar många dessutom en magisterexamen. 1990 gick t.ex.

svenska kvinnor ut på arbetsmarknaden vid 21 års ålder, men på bara tio år förändrades siffran drastiskt, till 27 år. De unga reser och självförverkligar sig högre upp i åldrarna och barn får man i regel inte förrän man är uppåt 30 år. Förstföderskans medelålder i Sverige är idag drygt 28 år, enligt TCO.

Vi har också fått en extra generation, nämligen den friska och fria pensionsperioden. Många går i Sverige i pension redan vid 55 års ålder, i stället för vid 65. När pensionsåldern fastställdes till 65 år var medellivslängden 55 år. År 2050 förväntas män i genomsnitt leva tills de är drygt 82 år och kvinnor tills 86,5 år. Idag är cirka 17 % av befolkningen ålderspensionärer. 2015 uppskattar SCB att andelen ska vara 21 % och år 2040 25 %, det vill säga var fjärde svensk. De som går i pension är på grund av medicinska framsteg dessutom piggare och mer aktiva än någonsin, och det är en utveckling som kommer att fortsätta. De friska pensionärerna blir allt fler, något som är dyrt med nuvarande trygghetsmodeller.

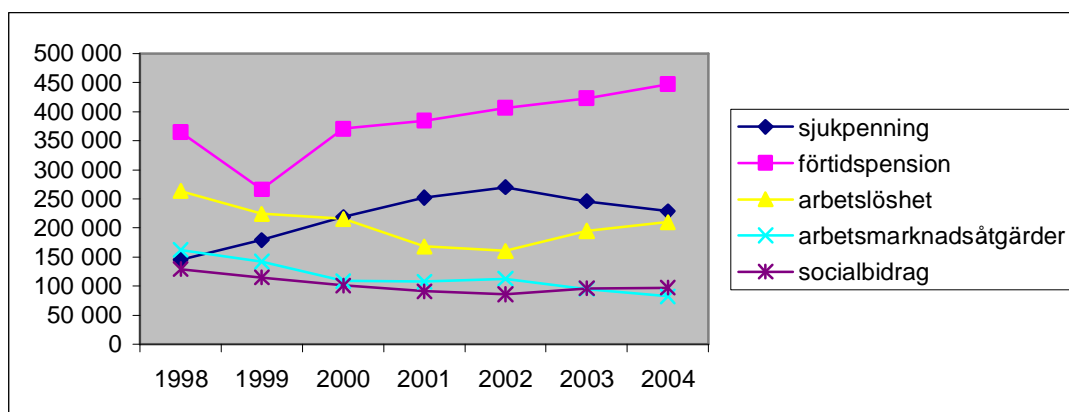
Johnny Munkhammar har skrivit om detta.

– Om Spanien behåller sitt nuvarande pensionssystem kommer utgifterna för pensioner i Spanien att öka från dagens 50 procent av de offentliga sociala utgifterna till 80 procent år 2030. I Tyskland skulle de öka från 42 procent till 60 och i Frankrike från 45 till 62 procent, säger han.

Bidrag i stället för jobb

Det är också ett problem att den genomsnittliga arbetstiden går ner. Sverige är ett tydligt exempel på detta. En svensk lönearbetar knappt 24 timmar i veckan, vilket beror på att vissa inte har jobb alls, vissa arbetar deltid och många är sjuka, förtidspensionerade eller i arbetsmarknadsåtgärder. En vanlig vardag är det runt 1,5 miljoner svenskar i arbetsför ålder som inte arbetar eller arbetar mindre än de skulle vilja göra, skriver Klas Eklund i sin nya bok *Ekonomisk tillväxt*. Den summan har varit hög länge, även om orsakerna till frånvaron förändrats. Det talas till exempel om skenande sjukskrivningstal, men ökningen har skett samtidigt som arbetslösheten gått ner. Totalt sett är det ungefär lika många mellan 20 och 64 år som inte jobbar.

Sedan 1998:

Källa: Sunt Förnuft

Eklund skriver att detta hänger samman med förändrade attityder i samhället. Frånvaro accepteras lättare och kontrolleras sällan. Många tycker att det är OK att sjukskriva sig utan att vara sjuk, enligt

en undersökning från Riksförsäkringsverket. Fyra av tio svenskar anser sig berättigade till sjukpenning när de känner sig trötta. Var tredje anser att konflikter med chefen eller arbetskamrater alltid är ett godtagbart skäl till sjukskrivning. De unga har mest generös inställning till hur man kan använda sjukförsäkringen. Eklund nämner fenomenet att sjukfrånvaron varierar kraftigt över landet.

Vi måste jobba mer

Förväntad livslängd är ett av de välfärdsåtgärder som finns, som alternativ till ekonomisk tillväxt. FN:s *Human Development Index* är ett sådant. Men samtidigt som vi ska glädjas över att fler européer lever längre och sannolikt också är friska längre blir livslängden ett hot mot den ekonomiska välfärd som skapat den. Om vi behåller det trygghetssystem som är anpassat för en annan tid även när vi har möjlighet att jobba mer blir vi i längden allt fattigare. Färre ska försörja fler. För att nå tillväxt så att vi kan behålla den välfärd vi vant oss vid måste fler arbeta mer, menar många experter. Bara genom arbete kan vi få skatteintäkter som finansierar välfärden. Bara genom riktiga jobb kan vi försörja dem som går i skola, är arbetslösa, gamla eller sjuka.

Ett sätt att lösa problemet kan vara arbetskraftsinvandring, det vill säga att fler invandrare kommer till Europa och börjar jobba här. I dagsläget är dock detta en kontroversiell fråga, särskilt ur fackligt perspektiv.